

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Budapest
„MA” TÁJÉPÍTÉSZ ÉS KERTMŰVÉS Z MESTERKÉPZÉSI SZAK

**Bárdudvarnok zöldhálózata és a víztározók
környezetrendezése**

Bartus Boglárka

tanszéki konzulens:

Gergely Antal

Látta:

szakfelelős

Budapest, 2022

KIVONAT

Bárdudvarnok Somogy megyében található település, Kaposvártól DNY-i irányban 15 km-re. A közigazgatási területének döntő többsége a kelet-belső-somogyi kistáj része, a déli területei már az észak-zselici erdős kistájhoz tartoznak.

Diplomamunkám Bárd és Kaposszentbenedek részeket érinti, részletesebben Bárd és Kaposszentbenedek bel-és külterületi részeivel foglalkozik. Tárnya a külterületen, Marófa részen kialakított víztározó és közvetlen környezete, illetve a piacterület. A tervezési terület a vízfelület nélkül körülbelül 14 ha.

2007-ben víztározót alakították ki a patak mellett, az úgynevezett Marófai dülő telkein a Bárdi-patak rendszeres áradásai miatt. Két évre rá le kellett ereszteni, mivel a telkeken időszakosan megjelent a belvíz. 2020-ban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretein belül beadott pályázat lehetővé tette az árvízcsúcs-csökkentő tározó újbóli kialakítását (pályázat sorszáma: TOP-2.1.3-15-SO1-2016-00013).

A nagyobb tározó tó felülete üzemi vízszinten 4,0 ha, árvízszintje 4,24 ha. Vízmélysége 0,87 m, a számított párolgás pedig 16 960 m³/év. A nagy kiterjedésű szabad vízfelület és a tápláló patak szélsőséges vízjárása következtében erős a vízszintingadozás, nagyjából 20-30 cm. A mederfenék 90%-ra tömörített fedetlen altalaj, ugyanis a talaj természetes agyagtartalma elegendő vízzáró réteg létrehozásához.

A teljes tervezési területen egyetlen kiépített útvonal vezet keresztül, így a bejárás tulajdonképpen kelet-nyugati irányú tengelyre korlátozódik. Ezt erősíti, hogy oldal irányú feltáró úthálózat nincs, illetve hiányoznak azok az elemek, amelyek ezt a fajta áramlást elősegítik. A nagy terek és a sík belekatlan felszínek miatt nehezebben befogadható a lépték az ide látogató számára, ez is arra ösztönzi, hogy a kijelölt útvonalon haladjon. A vízen átkelés csak a tó két végében lévő műtárgyakon lehetséges, ami nem igazán hívogató. Általános helyzetben az ember készletét érez a víz közvetlen elérésére, ez itt azonban nem érvényesül, mivel a vízfelszín alacsonyan fekszik az azt körülzáró töltéshez képest, és résük meredeken csatlakoznak hozzá. A nagy kiterjedésű, szabad vízfelület erősen párologtat, így magasabb a vízszint ingadozása, ami ennél a vízmélységnél látványos különbségeket mutat. Az erős művi környezet feszes keretet ad a területnek, idegenszerűen hat a környező táj organikus kialakult szövetében. A bejáratok nem egyértelműek, a hiányzik a megérkezés érzete. Így délnyugat felől haladva a víztározóig, az út vonalában végigkísér a terep síkja felé magasodó talajdeponia

rendezetlen látványa. Az út másik oldaláról kellemes vezetést ad a tó felé fokozatosan lejtő dombvonal. Kiérve a víztükörhöz a megtörő út és a kinyíló tér megállásra készlet. Feltárul a település látványa a fehér templomtornyokkal, és a Barát-hegy íve kelet felől. Innen finom ívben követi az út a domblábat, egy ponton enyhe lankával megemelkedve. A piacterület és a tó vége közötti átmeneti terek nem készletnek megállásra. A legelő területe a birkahodállyal kiemelt helyzetű, könnyen megközelíthető, a birkatartás megszűnésével érdemes új funkcióval felruházni. A presszó és a piac összefüzdő terei véletlenszerűek, az egyes elemek, berendezési tárgyak nem találják helyüket, csak úgy, mint a telepített növényállomány. A tér végében falként emelkedik a völgyzáró gát, melynek látványa nem túl bizalomgerjesztő. A tervezési terület egészére jellemző, hogy kevés az olyan hely, ami a megállásra, megpihenésre készlet, vagy ezt az igényt kielégítené.

A cél a lakosság aktív és passzív rekreációs igényét kielégítő zöldfelület kialakítása. Ezt finom beavatkozásokkal, jól átgondolt kiegészítésekkel, lehetőleg a talaj termőrétegének bolygatása nélkül érve el, hogy a tervezési terület belakottá váljon, és egyfajta hidat képezzen a település és a természeti környezet között, és azok körfogásába beleolvadjon.

Elsődleges helyen a feltáró útvonalak kijelölése áll, ez a települési gyalogos hálózat hiányzó szakaszainak pótlását jelenti. A településről a területre becsatlakozó új ösvények megnyitásával lerövidülnek a távolságok, ami több lakost vonzana a tóhoz. Így az Önkormányzati Hivatal épületétől az étteremig nyílna egy tengely, illetve a bölcsődétől a Bárd-patakon keresztül vezetve. A birkahodály és Szentbenedek felőli bejárat tengelyében híd vezetne keresztül a vízfelszínen. A híd lehetővé teszi azt, hogy a birkahodály közösségi szerepet töltsön be, hiszen így könnyen elérhetővé válik. A víz megelését a part mentén futó pallósorok segítenék. A tópart mentén egy-egy ponton „helyek” kialakításával a keresztirányú áramlás biztosítható. Az erdőbe vezető utakkal egy más jellegű világot tárható fel, új élményt ad a fák sűrűje. Ez a csapás a fő tengelyről ágazik le, majd visszacsatlakozik abba. A tervezett kilátó a strand és a víztározó között légvonalban húzott távolság felénél helyezkedik el. A strandhoz csak a Bárdi-hegy megkerülésével lehet eljutni, így ez a két tény indokolttá teszi a strandtól a kilátóig, majd onnan a víztározóig tartó gyalogos áthaladás biztosítását. A meredek kaptatók rönklépcsőkkel tagolhatóak. Ez az útszakasz az erdei letérből ágazna le. A kilátóhoz még egy enyhébb, de folyamatosan emelkedő lejtőn lehet majd feljutni a kőszínpadtól a dombgerincen. A kőszínpad szigorú struktúráját ráépített jelleggel, fa szerkezettel fel lehet oldani. Az ezzel szemközti tér elegendő egy röplabdapálya kijelölésére, mely kedvelt sport a fiatalok körében. Az egyre bővülő piac számára kellő tér áll rendelkezésre, de fontos, hogy báját és közösségben

betöltött szerepét megtartsa, ezért a fejlesztéseknél ügyelni kell ezekre a szempontokra. A piacépület súlypontja nem a gátra merőlegesen tengelyen, hanem attól az út irányába forgatva kerülne elhelyezésre. Ez az elrendezés határozná meg a tér további funkcióit és a haladási irányokat.

A víztározó déli felén lévő talajdeponia helyben történő átrendezésével az alábbi elemeknek adhat helyet: egyfelől egy burkolatlan DIRT pályának, ahová a vállalkozó kedvűek letérhetnek a kerékpárútról. Ezt finom tereplasztikával kialakított dombok váltanák, melyek egyfajta előterét képeznék a Bárdi-hegynek, illetve az átvezetést a bölcsőde felől vezető ösvény szintje és a kerékpárút töltése között. Minimális tereprendezéssel a tó két pontján enyhe lejtő kialakításával a vízfelület elérhetővé válik.

Az terep művi jellege növényzet telepítésével orvosolható, így az egyenes partvonalvezetést vízi növényzet törné meg, a leeresztő árokba égerligetet megidéző növénytelepítés alkalmazható. Itt egész évben magasabb a talajvízszint, és a növényzet nem befolyásolná a működést. A tágas terek növényi tömegekkel tagolhatóak, illetve segítik a haladási irányok kijelölését és látványtengelyek megerősítését. A vízfelület párolgását és tagolását szigetekre telepített növényzettel lehet lehetővé tenni. A terület tájba illesztése okán, és költséghatékonysági szempontból is indokolt őshonos, helyi vegetációból nyert fajok alkalmazása. Ezt azért is előnyös, mivel a helyi klímához adaptálódott fajok nagyobb eséllyel maradnak meg a telepítés utáni években, reprezentálni tudják a fajra jellemző díszítőértéket, és mindemellett lehetővé teszik a tájra jellemző élőhelyek kialakulását.